

KİTABIYAT

Mevlânâ Celâleddin-i Rumî, Mesnevî 1-2/3-4/5-6, Nazmen Tercüme: Ahmet Metin Şahin, Kaynak Yayınları, İstanbul 2006.

Yayınlanalı yedi yıl olmuş. İlk yayınlandığını bir gazetede mütercim ile yapılmış bir sohbet vesilesiyle öğrenmiştim. Daha sonra bu esere ulaşmak için biraz çaba sarf etmem gerekti; her kitapçıda kolay bulunmadığı için neredeyse bir iki sene sonra alabildim. Aldığım günden beri de bir tanıtma yazısı yazmak istiyordum fakat bu yazıyı işte tam yedi yıl sonra ancak yazabiliyorum.

Mevlânâ'nın Mesnevî'si dünya edebiyatı için de bir hayli mühim bir eser. Fakat asıl olarak Türk Edebiyatında yazıldığı günden itibaren ilgi uyandırmış, defalarca tercüme ve şerhleri yapılmış olması yönüyle de zengin bir edebiyatın oluşmasını sağlamış.

Bugüne kadar Mesnevî'nin tamamı manzum olarak üç defa Türkçe'ye tercüme edilmiş. Bu tercümelerin yanında eserin bir kısmının tercüme, bazı beyitlerin veya hikayelerin seçilerek tercüme edilmeleri hemen hemen her yüzyılda en az birkaç defa karşımıza çıkmaktadır. Bir de bunlara mensur tercüme eklemek gerekir. Ayrıca Mesnevî şerh edebiyatımız için de başlı başına bir konu olmuş ve günümüze kadar birçok şerhi yapılmıştır.¹

Mesnevî'nin mensur tercümelerinin daha çok yirminci yüzyıldan sonra arttığını görmekteyiz. Bunlar arasında Veled Çelebi İzbudak'ın hazırlayıp Abdülbaki Gölpınarlı'nın gözden geçirdiği tercümesi yüzyılın ilk örneğidir. İlk defa 1942 yılında M.E.B. yayınları arasında neşredilmiştir. Şefik Can'ın *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi* ise Ötüken yayınları arasında 1997 yılında neşredilmiştir. Âmil Çelebioğlu'nun yayına hazırladığı mensur tercüme ise biraz farklı bir yöntemi benimsemiştir: Amil Çelebioğlu, Nahifî'nin manzum tercümesini günümüz okurlarının istifadesine sunmak maksadıyla nesre çevirmiş, daha sonra bu metin Nahifî'nin eserinden bağımsız olarak basılmıştır (Timaş Yayınları 2007).

Adnan Karaismailoğlu'nun tercümesi (Akçağ 2004) ile Derya Örs – Hicabi Kırılancı'nın tercüme (Ekim Yayınları 2007) ise şimdilik en son mensur tercüme terimlerdir.

Mesnevî'yi şerh eden yazarlar arasında ise Mustafa Şem'i Dede, İsmail Ankaravî, Ahmed Avni Konuk, Tâhirü'l-Mevlevî, Abdülbaki Gölpınarlı örnek

¹ İsmail Güleç, *Türk Edebiyatında Mesnevî, Tercüme ve Şerhleri*, Pan Kitap, İstanbul 2008.

olarak verilebilir. Bu eserlerden başka yukarıda da belirttiğimiz gibi Mesnevî'nin bazı bölümleri, hikayeleri, ilk onsekiz beyiti birçok kez tercüme ve şerh edilmiştir.

Mesnevî'nin tamamının manzum olarak üç kere tercüme edildiği görülmektedir. Bu şairlerden ilki on sekizinci yüzyıl yazarlarından Nahifi Süleyman Efendi'ye (v.1739) aittir. Yazma nüshalarının yanında Bulak matbaasında da (m.1851) basılmış olan bu tercümeyi, Amil Çelebioğlu latin harflerine aktarmış ve günümüz Türkçe'si ile nesre çevirmiştir (Sönmez Neşriyat 1967).

Bu tercümenin ardından Mehmed Şakir'in de Mesnevî'nin tamamını manzum olarak tercüme ettiğini görmekteyiz. 1835 yılında tamamlanan eser Sultan II. Mahmud'a sunulmuştur.² Bu tercümenin Nahifi'nin eserinden farkı, tartışmalı olan Mesnevî'nin yedinci cildinin de tercüme edilmesidir. Nahifi'nin eseri kadar ilgi görmemiş olan bu tercümeyi Ahmet Metin Şahin'in tercümesi takip eder.

1935 Ağrı doğumlu olan Ahmet Metin Şahin, 1996 yılında başladığı Mesnevî tercümesini on yıllık bir gayretin ardından 2006 yılında tamamlamış ve neşretmiştir. Tıpkı Nahifi gibi Mesnevî'nin asıl veznine sadık kalınarak yapılmış olan bu tercümede, Nicholson nüshası esas alınmıştır.

Mesnevî'nin mensur mütercimlerinden ve bir Mesnevî aşığı olan Şefik Can'ın bu eserin hazırlanmasında da katkısı olmuştur. Yazar, Şefik Can'ın bu teşviklerini, eserin başına eklediği kısacık önsözde belirtmektedir. Eser, zaten Şerif Can'ın takriz yazısı ile başlamaktadır. Bu takrizde mütercim hakkında şu sözlere yer verilmektedir: 'işte elinize aldığımız bu kitabı tercüme eden Ahmet Metin Şahin hem şairdir hem de tasavvuf bilgisine vakıftır. Daha evvel Mevlânâ aşığı İkbâl'in başta Câvidânnâme olmak üzere birçok kitabını dilimize manzum olarak başarıyla çevirmiştir. Şair, bu defa da, Mesnevî'yi kendi vezniyle tam olarak tercüme etti.'

M. Fatih Çıtlak ve Şeref Yılmaz'ın editör olarak kontrol ettiği eserin Cihan Okuyucu, Adnan Karaismailoğlu, Ali Fuat Bilkan, Ali Yıldız, Yusuf Çetindağ, Yunus Ayata'dan oluşan ve her biri hem kendi sahalarında hem de Mesnevî konusunda uzman kişilerden oluşmuş geniş bir danışmanlar kurulu vardır.

Üç kitap olarak yayınlanan tercümenin her kitabında Mesnevî'nin iki cildi bulunmaktadır. Altıncı cildin sonuna Sultan Veled'in Mesnevî'ye eklediği

² A.g.e., s.71-72.

beyitler alınmış ve eser böylece tamamlanmıştır. Her cildin sonuna fihrist eklenmiştir.

Ahmet Metin Şahin'in tercümesinin ilk on sekiz beyitini bir örnek olması sebebiyle buraya alıyoruz:

*Dinle neyden bak neler söyler durur / Dertlerinden ayrılıktan dem vurur
Kestiler der bir kamışlıktan beni / Dinler ağlar er, kadın candan beni
Ayrılıktan dağlanan kalp isterim / Özlemim her neyse durmaz söylerim
Kim ki aslından uzak kalmış arar / Her ne geçmiş gelse tekrar olsa yar!
Yoldaş oldum düşmana hem dosta ben / Sürdü her mecliste bitmez inlemem
Anlayış mislince herkes yar bana / Ermemişler gönlümün esrarına
Sırrım olmaz hiç iniltimden uzak / Görmeyen çok duymamıştır her kulak
Gizli kalmaz tende can hem canda ten / Canı bilmek izni yoktur bil ki sen
Ateş artık yel değildir ney sesi / Kimde od yok yokluk olsun hissesi
Aşkın ateştir gelip düşmüş neye / Aşkdan artık çağlayış geçmiş meye
Yardan ayrılmışların yoldaş bu ney / Perde yırtmış perdemizden inler ey!
Hem zehirdir panzehirdir ney denen / Böyle bir müştakı var mıymış gören?
Aşk-ı Mecnun neyse ney neşretmede / Kanla dolmuş yol nedir bahsetmede
Söyleyen dil varsa taliptir kulak / Ancak âşık akla sırdaş oldu bak
Dertlerimden pek uzar günler yine / Arkadaştım ben de hicran derdine
Geçmesinden günlerin yoktur keder / Ey mübarek burda sen varsın yeter
Bir balıktan gayriler kanmış suya / En uzun gün en nasipsiz gündü ya
Pişmişin ahvalini bilmez ki ham / Söyle az söz yetsin artık vesselam!*

Cemal AKSU*

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, aksucemal@yahoo.com

